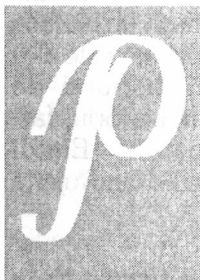

BÎRNOVA

*jud. Edineț. Atestat la 20 dec. 1437
cu denumirea Cuseară*

NOTĂ STATISTICĂ. Suprafața - 27,4 kmp. Distanța pînă la or. Ocnița - 3 km. Biserica "Înălțarea Sf. Cruci" (1888). Gospodării - 1.260. Populația - 2.752 de oameni (1.268 de bărbați, 1.484 de femei), incl. - 2.614 români, 116 ucr., 10 ruși, 1 bulgar ș.a. Ați de muncă - 986. Coop. "Bîrnova", agrofirma "Nistru". Sectorul obștesc - 2.323 ha (arabil - 1.744 ha, vii - 3 ha, livezi - 253 ha), 1.107 bovine, 138 de porcine. Sectorul ind. - 285 ha, 220 de bovine, 720 de porcine, 548 de ovine. Fondul locativ - 57,1 mii mp. Case - 1.260, cu gaz lichefiat - 1.260. Fîntîni - 487. Drumuri - 21 km (cu îmbrăcăminte dură - 11 km). 5 magazine, o baie, un punct medical, 2 grădinițe de copii, o șc. română, o casă de cultură, o instalație de cinema, 2 bib-ci, un oficiu de telecomunicații, un stadion.

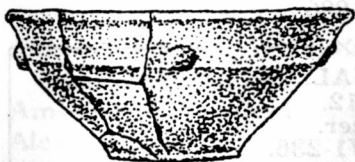

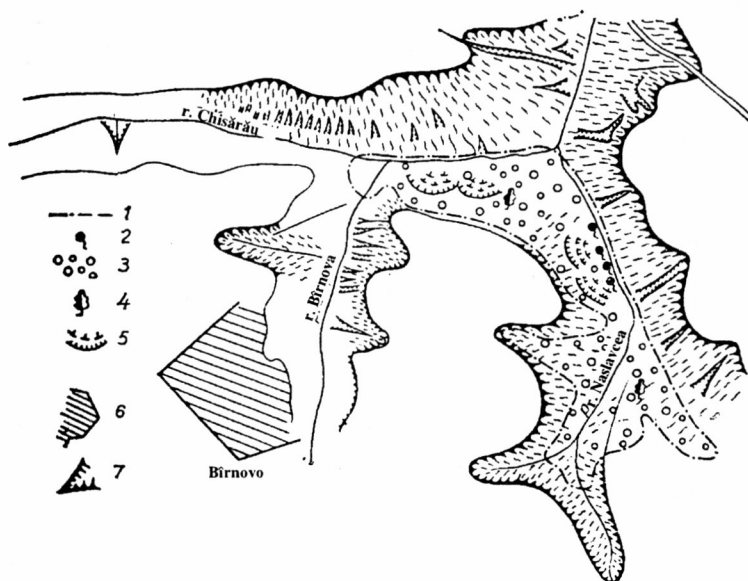
e moșia actualului sat Bîrnova în timpuri străvechi au fost 5 așezări umane, vetrele părăsite ale cărora s-au păstrat pînă în prezent. Conform unor surse, primii oameni au format aici o așezare cu cca 3000 ani î. Hr. Locuitorii se ocupau cu lucrarea solului, creșterea viteilor, construiau case din lemn, lipindu-le cu lut. Majoritatea obiectelor cas-

nice erau făcute din piatră tare, oase de animale, lut, dar era cunoscută și arama. Satul a ars și aproximativ peste un mileniu, cam cu 2 mii de ani î. Hr., tot pe acel loc s-a format alt sat. Locuitorii acestuia, în afară de aramă, cunoșteau și bronzul. Altă vatră de sat a fost locuită prima dată cu 3 mii de ani î. Hr., a doua oară între anii 800-500 î. Hr. și ultima dată a fost populată tocmai între anii 700-900 d. Hr. A treia vatră de sat, descoperită aici de către specialiști, a fost locuită de trei ori: 1. pînă la nașterea lui

Hristos, aproximativ între anii 800-500, cînd oamenii au început a utiliza un metal nou - fierul, 2. între anii

Vase de lut
(în stînga - anii 1200-1400 î. Hr.,
în dreapta - anii 3000-2500 î. Hr.)

Sectorul natural "La cele 33 de vaduri". Schita topografică.

- 1 - marginea sectorului, 2 - izvor, 3 - pădure, 4 - arbust foios,
5 - formațiuni accidentare, 6 - locuri selitire, 7 - ripă.

900-1200 d. Hr. și 3. între anii 1500-1700 d. Hr., când deja exista Țara Moldovei ca stat. Specialiștii au descoperit și cimitirul satului moldovenesc. Majoritatea așezărilor umane vechi și străvechi au fost părăsite din cauza nomazilor veniți tocmai din câmpiile asiatică după pradă de război.

Mai la nord de Bîrnova se află un loc, ce poartă denumirea "La cele 33 de vaduri". De ce anume 33 nu se știe. Se știe însă că locul e foarte pitoresc. Acest sector e situat între râulețul Bîrnova, despre care s-a spus mai sus, și o margine a s. Naslavcea. Pe pînășiurile din dreapta și din stînga pînășului cresc arțari, stejari, carpeni, uneori teiul, scorușul, de asemenea, măceșul, murul, păducelul ș.a. La poale crește mîndru stejarul secular cu înălțimea de pînă la 18 m și diametrul de 90 cm, el reține toată puterea șuvoaielor de apă, mai ales, primăvara, cînd cu apele puternice

vin și pietroaie mari.

În Moldova feudală 4 localități purtau aceeași denumire - Bîrnova. Un sat se afla în ținutul Suceava, altul, cu mănăstire, - în ținutul Iași, două - în ținutul Hotin. Acestea din urmă, deoarece erau în același ținut, adesea provoacă nedumeriri în studierea documentelor vechi.

Nu face lumină în această chestiune nici recensămîntul populației din 1772-1773, căci în ocolul Nistrului, ținutul Hotin, întîlnim două sate Bîrnova, unul cu 21 de case, altul numai cu 6. Care din ele este seliștea ce ne preocupă?

Mai tîrziu, pentru a nu le confunda, conțopiștii le menționau "Bîrnova de Sus" și "Bîrnova de Jos". Prima se găsea pe malul drept al Nistrului, în vol. Kelmenet din preajma Hotinului, a doua - în vol. Securenii, în apropierea (3 km) st. c. f. Ocnița. Bîrnova de Sus a fost inclusă în jud. Hotin, Bîrnova de Jos - în jud. Soroca. Prima se află azi în regiunea Cernăuți din Ucraina, a doua - în jud. Edineț (37 km) din Republica Moldova. Numai după ce ne-am clarificat de-a binelea în geografie, putem purcede la elucidarea evenimentelor din localitatea care ne interesează. Pînă la Chișinău Bîrnova are un drum de 236 km.

Seliștea de lângă Ocnița acum aproape 6 secole a fost botezată de către băștinași Cuseară, fiind atestată pentru prima dată în scris la 20 dec. 1437. Iată ce zice cartea domnească,

Monedă de argint din a. 1548-1572

rămasă de la Ilie Voievod la Suceava: "1437 (6945) decembrie 20. Din mila lui Dumnezeu, noi, Ilia voievod, domn al Țării Moldovei, și fratele domniei mele, Ștefan voievod, facem cunoscut cu această carte a noastră... că acest adevărat boier al nostru credincios, pan Mihai de la Dorohoi, a slujit sfîntrăposatului tatălui nostru cu dreaptă și credincioasă slujbă, iar astăzi ne slujește nouă cu dreaptă și credincioasă slujbă. De aceea noi... l-am miluit cu deosebita noastră milă și i-am dat și i-am înnoit și i-am întărit satele lui și privilegiul pe care i l-a dat sfîntrăposatul părintele nostru, anume: ...satul Lipnic, la Nistru, încă satul unde a fost Cuseară, și încă satul unde sînt Caragunicii, încă satul la moara Naslavcei". "Documenta Romaniae Historica. A. Moldova". Vol. 1. București, 1975)

În decurs de cîteva veacuri la Bîrnova s-au rînduit mai mulți boieri: vătavul Petriman și fratele său Ionașco, preotul Romșa din Hotin, pîrcălabul Frăncescu, marele vornic Gavrilăș Matieș, vistiernicul Gheorghe Ursachi, spătarul Iordachi Cantacuzino. În 1817 Bîrnova de Jos deveni

proprietatea căpitanului Zoe Ioan Cuțoiani din Mogilău și avea 104 gospodării țărănești, 2 preoți, 2 dieci, 1 paracliser. Într-un răvaș semnat de căpitanul Zoe se afirma: "La marginea satului este seliștea veche Cuseară". Căpitanul a decedat în 1831 și a fost înmormîntat la moșia sa din Bîrnova.

Cînd s. Bîrnova trecu în posesia boierului Ivan Kuțovski, țărani au refuzat să întocmească contracte dearendă a pămîntului. Trei ani la rînd în localitate domnea o atmosferă încordată, boierul cheamă în sprijinul său o companie întregă de jandarmi. La 13 mai 1849 căpităneasa Nadejda Kuțovskaia recunoscuse în scris: "am în gospodărie 7 țigani șerbi". Țărani, puși în pericolul foametei, luau pămînt boieresc înarendă, munceau mult, dar primeau puțin. Moșierul hapsîn se mai pricopsi aici și cu 772 des. de pădure. Satul, însă, sărac cum era, continua să crească.

Către înc. a. 1859 Bîrnova întrunea 188 de case cu o populație de 1.134 de suflete (598 de bărbați și 536 de femei).

Peste 3 ani localitatea avea poștă cu 6 cai, întreținea legătură cu Ocnița, Mogilău și Soroca. Băștinașii așteptau iarna cu înfiorare. Și nu de atîta, că se împotmoleau în troiene de zăpadă cît gar-

Cercel cu lacăt (argint)

dul, ci de povara de a caza și a hrăni timp de 3-4 luni sute de infanteriști din regimentul țarist Praga.

Printr-un efort susținut în 1864 plugarii din sat au reușit să însămînțeze

cu grîu 1.250 des., cu cînepă - 20 des., au sădit cu tutun 3 des., îngrijeau 22 des. de livadă. Populația dispunea de 76 de cai, 436 de vite cornute mari, 1.240 de oi și capre, 314 porci. Înzestrați cu "nadeluri" (loturi) în urma reformei agrare din Rusia, printre țărani apărură gospodari înstăriți, mici boiernași.

Gonindu-se după profit, atît moșierii autohtoni, cît și administrația venetică de ocupație defrișau necruțător pădurile, lărgeau suprafețele arabile, căci și lemnul, și cerealele erau mult căutate pe piața externă, lungi convoaie de care și căruțe vînturau colbul drumurilor spre Odesa și Herson, spre Cetatea Albă și Ismail. Dacă la mijl. sec. XIX suprafața terenului arabil din Basarabia alcătuia 1.210.000 des. (37,8 procente din suprafața totală), apoi în 1909 ea depășea 2.542.500 des., deci, se ridicase la 69 procente. Inginerul-agronom H. Celebidachi în monografia "Basarabia", publicată sub îngrijirea savantului basarabean Ștefan Ciobanu, face trimitere la com. Bîrnova, explicînd că dă "rezultatul cercetărilor amănunțite din anul 1864 a două plăși și două saté din județele Soroca și Bălți, care aveau cultura cerealelor cea mai dezvoltată atunci". Reluăm din monografie un singur tabel, care reflectă starea agri-culturii basarabene în 1864:

Peste 45 de ani, în 1909, arătura se dublase, în jud. Soroca ea constituind 84,7 procente din suprafața totală, în jud. Bălți - 64,5 procente,

Arătură ca pe timpuri

în jud. Orhei - 69,5 procente. Creșteau mormanele de cereale pe fățări, la arii și în depozitele bogătașilor, plugarii însă trăiau în sărăcie și mizerie.

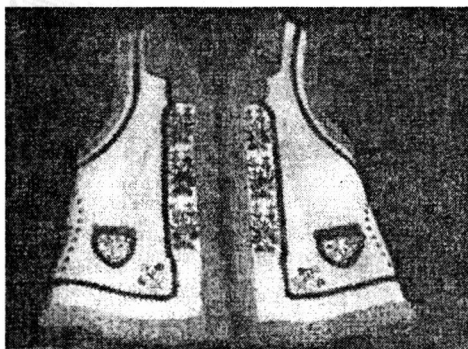
Din raportul prezentat în 1865 zemstvei jud. de către moșierul Dumitru Kuțovski aflăm că el stăpînea la Bîrnova 3.382 des. de pămînt și 174 stupi de albine. "Sat cu biserică

Județele	Plasa sau comuna	Total pămînt	Suprafața arabilă	Raportul în procente între arături și supraf.
Soroca	Pl. Climăuți	21 664	7 905	36,5
".....	Com. Bîrnova	3 387	1 311	38,1
Bălți	P. Brînzani	40 339	13 321	33,0
".....	Com. Redeni	3 500	925	26,4

frumoasă și preot, scria el, dar fetele tot se mai fură mirese. La cununie pentru mireasa furată mirele plătește mai scump".

Nemulțumiți de lăcomia și nedreptatea urmașilor moșierului Kuțovski, țărani oropsiți din Bîrnova și Naslavcea în luna mai 1871 au refuzat să iasă la muncă pe ogoarele arendate. În ajutorul celor cu punga mare vine iarăși jandarmeria țaristă. Vai de munca făcută sub bici și baionetă! În curînd asupra populației se năpusti și o epidemie cumplită de holeră, care seceră nemilos 38 de oameni.

În 1875 Bîrnova din volostea Otaci număra 244 de case, 608 bărbați și 571 de femei, care țineau 102 cai, 570 de oi, dar purtînd în condicile statis-

Bondită femeiască de la nordul Moldovei.

tice aceeași mențiune "trăiesc sărac". Cercul de recrutare alcătuiuse aici o listă de 545 de bărbați. În 1890 Bîrnova avea 331 de familii cu 1.600 de suflete.

Școala laică, întreținută de zemstva județeană, a fost deschisă în 1897, pe lîngă biserică activa o școală parohială de o clasă. În acest an Bîrnova, avînd 1.772 de locuitori, a fost inclusă în registrul "Localitățile din Imperiul rus care au o populație de

500 și mai mulți oameni", editat la Sankt-Petersburg în 1905. La hotarul secolelor, adică la sf. a. 1899, în Bîrnova viețuiau 927 de bărbați și 932 de femei. Școala îl avea în calitate de învățător pe Afanasie Mașchevici. Patroana școlii era moșierita N. Lisovskaia.

Dicționarul geografic al Basarabiei ne informează: "Bîrnova-de-Jos, sat mare în jud. Soroca, așezat pe șoseaua dintre tirgușorul Securenii și Otaci, aproape de linia căii ferate Ocnița-Jmerenka, la 3 km de stația căii ferate Bîrnova. Numărul caselor 352, biserică, grădini, 6 mori de vînt, școală de zemstvă cu o clasă, 418 cai, 260 vite mari, populațiunea 1.750 suflete". Bîrnova de Sus, din jud. Hotin, avea la acel moment 298 de case cu o populație de 898 de români și ruteni.

Gazeta gubernială "Drug" din 14 dec. 1905 scria despre "un pogrom evreiesc la Bîrnova". În 1909-1910, cînd preoții umblau cu sfînta icoană de la o casă la alta, adunînd bani pentru repararea bisericii, 72 de persoane din sat s-au molipsit de difterie, 15 dintre care au decedat. Între timp printre proprietarii înstăriți se ridicaseră Alexandru Zanga (401 des.) și Cătan Gobulaș (204 des.). Frecventau școala 42 de elevi, printre care 8 fete. Biblioteca școlii se mîndrea cu cele 333 de titluri de carte - 380 de volume.

După unirea Basarabiei cu România 419 țărani nevoiași din Bîrnova au fost împrăștiți cu 915 ha de pămînt roditor. Dicționarul statistic al Basarabiei descrie următorul tablou: "Bîrnova, plasa Climăuți. Distanța pînă la Soroca 86 km. Regiune de colină și șes. Dealurile: Poiana, Cornaci, Împuțita. Pîrîul Călărași. 540 clădiri. Locuitori: bărbați

1.309, femei 1.383, în total 2.692. Gospodărie boierească (2 case locuite, 1 casă ruinată), tovărășie sătească, o moară cu benzină, 2 mori de apă, cooperativa agricolă "Dimitrie Cantemir". Școală primară mixtă, biserică ortodoxă, poștă rurală, primărie, post de jandarmi, 4 cârciumi. Gara Ocnița 4 km."

În 1928 la Bîrnova erau de acum 2 școli primare și o grădiniță de copii, lucrau 2 oloinițe și 7 mori, cariera de piatră și coop. agr. "Dimitrie Cantemir". În 1933 din cei 627 de copii în vîrstă de 5-16 ani erau înscrși în cataloage și frecventau lecțiile numai 191, avîndu-i învățători pe Maria și Ștefan Dencicov, Ion Sîrbu, Sultana Ionescu și Gheorghe Beligan.

Prin a. 1933-1937 aici se evidențiau prin averea lor boierul P. Oganovici, proprietarul oloiniței Dumitru Semschi, morarii Ioan și Chirică Opopel.

La 10 noiem. 1940, cînd armatele sovietice invadaseră Basarabia, în Bîrnova au fost înregistrați 2.788 de locuitori, dintre care 2.631 erau români, 76 ruși, 14 ucraineni, 67 țigani, evrei, polonezi. La 6 apr. 1941 numărul caselor era de 440, localitate mare pentru acele timpuri

Apoi peste acest harnic furnicar de oameni s-au năpustit vremuri groaznice, ani teribili de război, foamete și deportări. Au căzut pe front 44 de bărbați:

Petru Alhimovici, Dumitru Atamaniuc, Ion Babur, Alexei Gh. Banaru, Alexei Gr. Banaru, Dumitru Banaru, Grigore Banaru, Ion A. Banaru, Ion I. Banaru, Zaharia Banaru, Mihail Buga, Nicolae Buga, Ion Cibotaru, Nicolae Cibotaru, Alexandru Cojuhari, Sava Cojuhari, Leonid Corsan, Pavel Corsan, Dumitru

Flocea, Tudor Gademba, Efim Gumenii, Grigore Gumenii, Simion Iablonschi, Gheorghe Lenschi, Sofronie Leucă, Pavel Lîsii, Andrei Lupulciuc, Pavel Marciuc, Alexei Moroșan, Dumitru Moroșan, Sofronie N. Moroșan, Sofronie P. Moroșan, Andrei Prisăcaru, Ignat Prisăcaru, Petru Prodan, Ion F. Sauleac, Ion P. Sauleac, Petru Sauleac, Simion Scutelnic, Andrei Slipenchi, Chiril Slivca, Nicolae Tomulescu, Tudor Vacarciuc.

Râni adînci au lăsat în istoria satului deportările masive în cîteva valuri. Din Bîrnova au fost strămutate forțat 13 familii și anume:

ale lui **Alexei Albert, Maria Albert, Eugen Calaraș, Vasile Casian, Vasile Gumenii, Ion Luca, Ion Moroșanu, Raisa Moroșanu, Ion Pîntea, Ana Slivca, Ion Slivca, Parascovia Slivca, Vasile Sumschi.**

După aceea, timp de patru decenii, destinul oamenilor din localitate a fost dictat de k-zul "Maiac" ("Farul"). Sperînd să scape din sărăcie cu forțe comune, țărani și-au unit averea și sîrguința. Au reușit să facă multe lucruri bune. Într-o perioadă de vreme gospodăria agricolă, specializată în cultura cerealelor și plantelor tehnice, în pomicultură și creșterea animalelor, ocupa un loc de frunte în raion. Aici s-au construit blocuri noi pentru șc. medie, o casă de cultură, un punct medical, o creșă, o librărie, un oficiu poștal, cîteva magazine, au fost amenajate străzile și fîntînile. Dar k-zului ca formă de organizare a muncii la țară nu i-a fost sortit să prospere și a dat faliment. Populația, împrăștiată cu pămînt, caută noi forme de activitate, orientîndu-se spre economia de piață.

Bîrnova a dat științei medicale naționale un mare savant - **Nicolae Opopol** (n. 9 febr. 1938), specialist în medicina preventivă, igiena și ecologia omului. Studii: f-tea de medicină preventivă a In-tului de Medicină din

Nicolae Opopol

Dnepropetrovsk. Lucrează cercetător șt. superior, șef de laborator la In-tul de Cercetări Științifice în domeniul Igienei și Epidemiologiei, șef de secție la In-tul de Cercetări în Medicina Preventivă și Clinică, șef al catedrei de Igienă și Epidemiologie a Un-ții de Stat de Medicină și Farmacie "N. Testemițeanu", prim vice-director general al C-rului Național Științifico-Practic de Igienă și Epidemiologie. Efectuează importante cercetări șt. în domeniul igienei, toxicologiei, ecologiei ființei umane. A publicat peste 100 de lucrări șt., incl. 2 monografii. Președinte al Societății șt. a Igienistilor din RM. Președinte al Comisiei rep. șt.-metodice de profil "Igiena și Protecția Mediului Înconjurător". Lucrător eminent al ocrotirii sănătății. Doctor habilitat în medicină (1991). Profesor universitar (1994). Membru corespondent al AȘM (1995).

La 1 ian. 2000 în Bîrnova trăiau 2.774 de locuitori (1.250 bărbați și 1.524 de femei), în majoritate români - 2.714. Populația beneficia de un gimnaziu, un cămin cultural, o bibliotecă, un punct medical, un oficiu poștal, 2 magazine, o moară, 2 oloinițe. În teritoriu lucrau 3 AGȚ "Baltă Victor", "Corsan Alexandru" și "Barbăneagră Vasile".

Sub piscul Cubolta, care servește ca punct de hotar între Bîrnova și Lipnic, licărește un izvor. El cântă imn de slavă arcașilor lui Ștefan cel Mare, care la 20 aug. 1470 în dumbrava de aici au zdrobit hoardele tătărești, ce au năvălit în țară de peste Nistru. Pișrul adapă din belșug lunca, duce falnic în lume numele acestui pisc legendar, formează iazuri imense la Plop, Maramonovca, Livădeni și Drochia, spală vetrele strămoșești Chetrosu, Baroncea, Dominteni, Moara de Piatră și înainte de a cădea în brațele Răutului, lasă spre amintire o localitate cu același nume - Cubolta. 16 localități, de la Bîrnova pînă la Cubolta, sînt legate prin acest fir albastru de apă.

Valentin Rusu
Tudor Topa

Bibliografie:

Arheologhiceschie issledovania v Moldavii v 1981 g. Chișinău, 1985.

Buletinul Comisiei istorice a României. Vol. IV. București, 1925.

Ciobanu Ștefan. Basarabia.

Chișinău, 1926.

Rossetti Radu. Pămîntul, sătenii și stăpînii în Moldova. București, 1907.

Sințov I.F. Gheograficeschii ocerc Bessarabscoi oblasti. Odesa, 1873.

NOTĂ DE UZ ACTUAL.

Cod poștal - MD-7113.

Primar - Arcadie Calaraș. Tel. primăriei - 8-271-23-270.

Dir. gimn. - Constantin Calaraș.

Preot paroh - Mircea Patraș.